

מנקודת מבטו של אקטואר ביטוח חיים ופנסיה: מהי קרן פנסיה? – כתבה מס' 12

האקטואר רועי פולניצר מסביר מהי קרן פנסיה וכיצד משפיע תוחלת החיים על גובה פנסיית הזקנה בגיל פרישה.

חברות ביטוח, ארגוני עובדים (ההסתדרות) ואפילו המדינה.

יתרה מכך: קרן פנסיה היא גוף שלא קיים למטרות רווח. כלומר: הרעיון הוא שכמה שיותר כסף מתוך הסכומים שהציבור מפריש, יוחזר אליו בצורת פנסיה כאשר ייצא החוסך לגמלאות. עם זאת, חברת הניהול רשאית, על-פי כללים, לגבות דמי ניהול מקרן הפנסיה. אותם דמי ניהול אמורים לשמש אותה לתשלום שכר לעובדים והוצאות שוטפות, ואם נשאר כסף לאחר מכן, היא יכולה לרשום אותו כרווח.

חשוב להבין: לקרן עצמה אין רווחים וכל כסף שהיא מצליחה ליצור, למשל באמצעות השקעת כספי העמיתים, חוזר לקרן לצורך הגדלת הפנסיה. לקרנות שונות יש תקנונים שונים, אולם ברמת העקרונות – כל קרנות הפנסיה נוהגות באותו אופן.

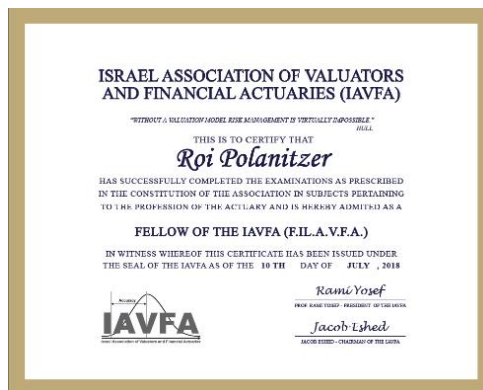
הכתוב הינו הבעלים והאקטואר הראשי של "שווי פנימי", משנת 2010. משנת 2006 עורך חוות דעת אקטואריות, יועץ לתאגידים פיננסיים ולחברות ציבוריות ומתמנה ע"י בתי משפט ובתי דין כאקטואר וכמעריך שווי מוסמך.

הנושאים בהם הכותב עוסק: תמחור, עריכת מחקרים, בניית מודלים אקטואריים, הערכת התחייבויות ביטוחיות של חברת ביטוח בחיים, עריכת מאזנים אקטואריים של קרנות פנסיה, ביצוע עבודות ביקורת ועוד.

הכותב הינו חבר מלא בלשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל, F.I.L.A.V.F.A. ובאגודה העולמית לאקטוארים בניו-ג'רזי. בנוסף, התמודד על תפקיד האקטואר הראשי לאוצר ועבר בהצלחה את כל שלבי המכרז.

או אז פנסיית הזקנה החדושת שלך תקטן לרמה של 2,536.23 ש"ח בלבד. מזה כבר ממש יהיה קשה לחיות. אבל אתה חסכת כל החיים!

אין מה לעשות: זהו ההיגיון המוביל את תחום קרנות הפנסיה, בישראל כמו בכל העולם. קרן פנסיה היא אפיק באמצעותו חוסך הציבור את הכסף ממנו הוא יחיה כאשר ייצא לפרישה. בניגוד לאפיקי חיסכון פנסיוני אחרים, לפנסיה יש רק מטרה אחת: אי-אפשר לחסוך סכום למשיכה חד-פעמית, לא ניתן לפתוח קרן פנסיה אישית ואין חוזה בינך לבין הקרן (יש תקנון – שזה מילה יפה ל- "אנחנו נעשה מה בא לנו ולך אין מה לעשות בנידון").

למעשה לקרן הפנסיה אין בכלל בעלים. הבעלים שלה הם החוסכים, כל אלו המכניסים כסף לקרן נחשבים לבעליה, ולכאורה באסיפות של הקרן אמורים להכריע ולקבל החלטות נציגי החוסכים. אבל למי שכן יש בעלים, אלו הן החברות המנהלות את קרנות הפנסיה.

לכל קרן פנסיה יש חברה שתפקידה הוא לנהל את הקרן, לערוך את המאזנים האקטואריים של הקרן, לבצע תחשיבים אקטואריים, לבנות תקנונים ומקדמים של קרנות פנסיה, לערוך מחקרים סטטיסטיים ואקטואריים בקרן, לערוך חישובים אקטואריים הקשורים בפנסיות, התחייבויות פנסיוניות וכו', לבנות סימולטורים להערכת הזכויות הפנסיוניות של העמיתים בקרן כמו גם להערכת שווי החבויות, למנות מנהלי השקעות, לקבוע כיצד יושקע הכסף וכדומה. חברות הניהול האלו נשלטות על-ידי גופים פרטיים,

קרן פנסיה הייתה תמיד וכנראה תישאר לעד אפיק החיסכון ארוך הטווח המרכזי בעולם המודרני. כשמה, קרן פנסיה היא קרן – מאגר של כסף אליו מפקידים מדי חודש אלו הנמצאים במעגל העבודה חלק מהשכר שלהם.

אלו שכבר יצאו ממעגל העבודה והפכו להיות פנסיונרים, מקבלים את פנסיית הזקנה שלהם מתוך אותו מאגר (להבדיל מקצבת זקנה המשולמת על ידי המוסד לביטוח לאומי לאזרחים ותיקים).

בניגוד לביטוחי המנהלים בחברות הביטוח, שבהם המבוטח מקבל את מה שחסך לפי הבטחה ברורה מראש, בקרנות הפנסיה המצב שונה. באופן כללי אתה יודע מה אתה מכניס, אבל אתה לא יודע בדיוק מה אתה מוציא.

נניח שתעבוד 37 שנה (מגיל 30 עד גיל 67) ובכל חודש אתה והמעסיק שלך תפרישו 1,000 ש"ח לקרן הפנסיה, אזי בחשבון העמית בקרן יהיו בתום 37 השנים 444,000 ש"ח (1,000 ש"ח לחודש כפול 37 שנים כפול 12 חודשים). כמובן שהקרן השקיעה עם השנים את הכסף ויהיה לך חיסכון של נניח 700,000 ש"ח.

על סמך לוחות תמותה שלמים של ישראל: 2016-2020 שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ביום 9.5.22 הגיל הממוצע בעת המוות (average age at death) של גבר בן 30 (בהתבסס על לוח מספר 3: יהודים – זכרים) עומד כיום על 81.56 שנים.

משמע, שאתה אמור לחיות עד גיל 81 ו-7 חודשים בערך, מה שאומר שקרן הפנסיה צריכה לשלם לך פנסיית זקנה במשך 14.56 שנים (81.56 פחות 67), כלומר במשך כ-174.72 חודשים אחרי גיל 67. לפיכך, תיאורטית אתה אמור לקבל בכל חודש פנסיית זקנה של 4,006.41 ש"ח. זה לא הרבה, אבל אפשר לחיות מזה.

אבל אם תוחלת החיים עולה עם השנים וכאשר אתה יוצא לפנסיה אתה כבר אמור לחיות עד גיל 90, הרי שקרן הפנסיה צריכה לשלם לך פנסיית זקנה במשך 23 שנים (90 פחות 67), כלומר במשך 276 חודשים אחרי גיל 67.

